

Mediācijas pamatprincipi Latvijas tiesību sistēmā

Nikolajs Jefimovs

Daugavpils Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Latvija

Ievads. Latvijas Republikas tiesību sistēma joprojām atrodas padomju formālisma domāšanas ietekmē. Pastāvot jebkuram tiesību strīdam, puses griežas tiesā un aizstāv savas aizskartās intereses. Bet rezultāts, ja tas tiek sasniegts, apmierina tikai mazāko daļu no procesu iniciējušajām personām. Neapmierinošas sekas visbiežāk ir saistītas ar pārāk lēnu lietas izskatīšanu, formālismu, tiesneša vienaldzību un neieklausīšanos pušu viedoklī. Tādējādi cieš tiesas kā trešās valsts varas prestižs. Turklāt alternatīva pusēm meklēt savu interešu aizstāvības mehānismus likumā nav paredzēta.

Mediācija ir tiesību institūts, strīda noregulēšanas metode, ar kuras palīdzību pusēm ir iespēja noregulēt savas attiecības, apsēžoties pie kopīga sarunu galda, un kvalificēta starpnieka vadībā nonākt līdz strīda izbeigšanai. Tādējādi tiek ekonomēts pušu laiks, naudas līdzekļi, emocijas. Netieši arī valsts ietaupa savus resursus, nenovirzot tos dārga un laikietilpīga tiesas procesa apmaksai. Visbiežāk tiek pieminēts arī fakts, ka puses ir vairāk apmierinātas ar lietas iznākumu, nekā tradicionālajos tiesas procesos. Latvijas valdība ir iecerējusi ieviest mediācijas tiesību institūtu civiltiesisko konfliktu izbeigšanai līdz 2013. gada beigām. Minētās ieceres realizācijai ir plānots pieņemt Mediācijas likumu.

Jaunajam tiesību institūtam pamatā vienmēr ir noteikta filozofija un pamatidejas. Ņemot to vērā, institūts funkcionē un sadarbojas ar pārējiem tiesību institūtiem. Mediācijas institūta tiesību pamatprincipi Mediācijas likumprojektā ir saistīti ar brīvprātību, konfidencialitāti, pušu vienlīdzību un mediatora neitralitāti. Dotais principu uzskaitījums nav pilnīgs, un to ir iespējams papildināt ar dažām pamatidejām, kas palīdz labāk izprast dotā institūta būtību un funkcionēšanas īpatnības.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Publikācijas mērķis ir izpētīt mediācijas institūtu raksturojošos principus un norādīt uz Mediācijas likumprojekta nepilnībām nostiprināto mediācijas pamatprincipu jomā. Publikācijas hipotēze – Latvijas Republikas Mediācijas likumprojektu ir iespējams grozīt, papildinot otro nodaļu ar likumprojektā neparedzētiem Mediācijas pamatprincipiem. Publikācijā ir izmantoti ārvalstu un Latvijas normatīvie akti un normatīvo aktu projekti, zinātniskās publikācijas, kas ir veltītas mediācijas institūtam un to raksturojošo pazīmju jautājumiem. Publikācijā ir izmantotas šādas metodes: deskriptīvā, analīzes, induktīvā.

Rezultāti. Izmantojot ārvalstu zinātnisko literatūru, kā arī normatīvos aktus, publikācijas autors sekmīgi apstiprināja pētījuma hipotēzi.

Secinājumi. Publikācijas secinājumi ir saistīti ar piedāvājumu grozīt Mediācijas likumprojektu, papildinot to ar trijiem mediācijas pamatprincipiem: mediācijas maksimālā ilguma noteikšanas princips; tiešuma un transformācijas (pašnoteikšanas) princips; dabiskuma princips.